

3

FELSEFE 10 · 1. ÜNİTE · 3. konu

Felsefi Düşüncenin Gelişimi

Felsefe gerçekten tek bir yerde mi doğdu?

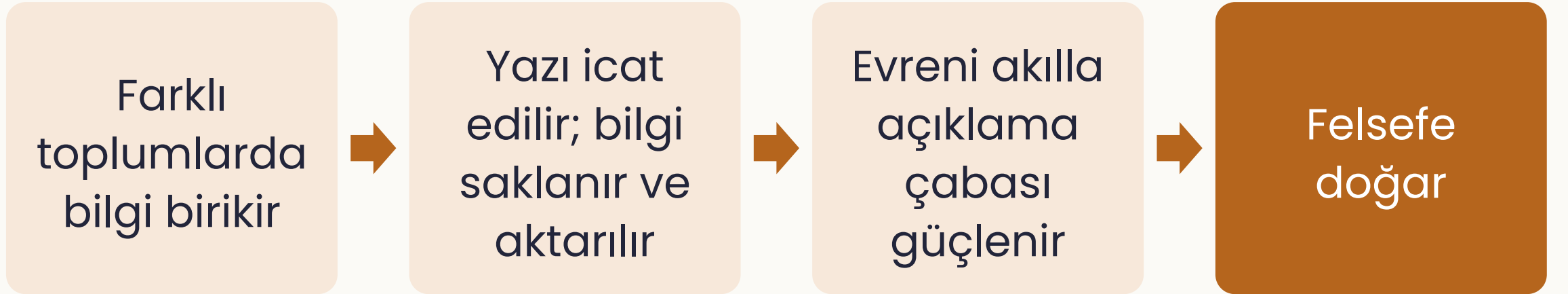
Aynı yüzyılda üç ayrı yerde akla dayanan sorular sorulur

MÖ 6. yy

Thales evrenin ve varlıkların nasıl ortaya çıktığını soruyor.
Çin’de Kung-Fu-Tzu düzenin nasıl kurulacağını düşünüyor.
Hindistan’da Siddhartha Gautama varlığın özünü sorguluyor.

Birbirini tanımayan üç insan akla dayanarak soru soruyor.

Felsefe bir anda değil, uzun bir birikimle doğdu

Felsefenin temellerinin bu medeniyetlere dayandığı düşünülür

Çin

Hindistan

İran

Mısır

Mezopotamya
(Sümer, Babil)

Bu toplumların inançları, **mitolojileri** (tanrı ve kahraman efsaneleri) ve doğa açıklamaları felsefeye zemin oldu.

Felsefe sistemli hâlini Antik Yunan'da kazandı

İlk Çağ'dan itibaren pek çok toplum felsefeye katkı verdi; ama düşünce bir yerde sisteme kavuştu.

Antik Yunan felsefesi

Antik Yunan'da gelişen ve felsefeyi sistemli hâle getiren düşünce geleneğidir.

MÖ 6. yüzyıl – MS 2. yüzyıl: Üç gelenek, farklı ağırlıklar

MÖ 6. yüzyılda felsefenin Yunan, Çin ve Hint medeniyetlerinde eş zamanlı ortaya çıktığı ileri sürülür.

Gelenek	Ağırlık verdiği konular
Çin ve Hint	Varlığın özü; toplumsal hayat ve ahlak; ahlak ile inanç arasındaki bağ
Antik Yunan	Evrenin ve varlıkların nedenleri; doğa olayları; bilgi, erdem, politika

Çin'de ve Atina'da siyasal hayat değişiyordu

Çin · MÖ 770–476

Hanedan kavgaları toplumu kaosa sürükler. Çin felsefesi bu kaosa çözüm arayışıyla ortaya çıkar.

ve

Atina · MÖ 6–5. yüzyıl

Önemli bir Yunan kenti olan Atina doğrudan demokrasiye geçer.

MS 2-15. yüzyıl: Felsefe dinlerle iç içe geçer

529

Bizans İmparatoru Justinianus, Atina'daki Platoncu felsefe okulu Akademi'yi kapattırır. Bu olay felsefe tarihinde yeni bir dönemin başlangıcı sayılır.

Bu dönemde düşüncenin merkezinde Tanrı ve inanç vardır.

Aynı dönemde iki felsefe, iki farklı yol

Hristiyan felsefesi

Tanrı ve iman anlayışını merkeze alır; dinî otoritenin güdümünde kalır.

ama

İslam felsefesi

Antik Yunan, Hint, Mısır, Babil ve Çin mirasını yorumlar; özgün eserler ortaya koyar.

8-13. yüzyıllarda İslam felsefesinde matematik, geometri, ahlak ve metafizik öne çıkar.

Bağdat'taki Beytülhikme'de farklı medeniyetlerin eserleri çevrildi

Beytülhikme

Bağdat'ta kurulan, çeviri ve bilimsel çalışmaların yapıldığı ilim merkezidir.

Bu birikimin büyük kısmı çeviri ve yorumlarla Batı'ya ulaştı.

15-17. yüzyıl: İstanbul'un Fethi Rönesans'a hız katar

1453

İstanbul fethedilir. Kentteki düşünürlerin Batı ile teması artar. Antik Yunan felsefesi ve İslam düşüncesi birikimi Avrupa'ya yayılır.

Bu birikim, İtalya'da başlayan **Rönesans**'ı, yani sanatta, bilimde ve düşüncede yeniden doğuş hareketini hızlandırır.

15-17. yüzyılda merkeze insan ve akıl yerleşir

Ulus devlet

Kilisenin otoritesi sarsılır;
egemenliğini
ulustan alan devlet
öne çıkar

Hümanizm

İnsanı evrenin
merkezine koyan
ve onu yücelten
düşünce

Modern bilim

Doğayı akıl ve yeni
bilimsel
yöntemlerle
açıklamaya çalışan
bilim

Evrenin merkezi Dünya mı, Güneş mi?

Batlamyus (100–178)

Evrenin merkezinin Dünya olduğunu savunur.

mı?

Copernicus (1543)

Güneş merkezli evren anlayışını ortaya koyar.

Bilimdeki gelişmeler doğa hakkındaki metafizik açıklamaları sarsar. 1620’de Bacon tümevarımı yeni bir yöntem olarak önerir.

1517'de Luther'in 95 Tez'i Reform hareketini tetikler

Martin Luther 95 Tez'ini kilise kapısına asar. Bu dönemde Gutenberg de matbaayı icat etmiştir (1445).

Reform

16. yüzyılda Katolik Kilisesi'nin otoritesine karşı başlayan dinî yenilenme hareketidir.

18-19. yüzyıl: İnsan kendi aklıyla yolunu bulmalıdır

İnsan, başkasının kılavuzluğu yerine kendi aklıyla yaşamaya yönelir.

Gelenekler ve siyasi otoriteler eleştirilir.

Düşünce ve ifade özgürlüğü yaygınlaşır; aydınlar ve yazarlar felsefeyi yayar.

18–19. yüzyılda bilgi halka yayılır, dünya değişir

Tarih	Olay
1751	Diderot ve arkadaşları Ansiklopedi 'yi, yani bilgileri bir araya toplayan kapsamlı eseri yayımlar
1764	İplik eğirme makinesi icat edilir; Sanayi Devrimi , yani makineli üretime geçiş başlar
1789	Fransız Devrimi

20. yüzyılda savaşlar ve krizler felsefenin yönünü etkiler

iki dünya savaşı ve Büyük Buhran yaşanır.

Felsefi sorunlara yeni yaklaşımlar gelişir; disiplinlerin sınırları belirginleşir.

Pek çok **felsefi ekol**, yani ortak ilkeleri paylaşan düşünce akımı doğar.

Dönemler bir bakışta

1. MÖ 6. – MS 2. yy:
Üç gelenekte
doğuş

2. MS 2. – 15. yy:
Felsefe ve din

3. 15. – 17. yy: İnsan
ve akıl

4. 18. – 19. yy: Kendi
aklını kullan

5. 20. yy: Yeni
akımlar ve ekoller

Felsefe tek bir halkın icadı değildir: dünya felsefe gelenekleri

Çin

Hint

Antik Yunan

Türk-İslam

Alman

Fransız

Anglosakson

Amerikan

Felsefe geleneği: Belli bir kültürde zamanla gelişen, kendine özgü soruları olan felsefi birikim.

Düşün

Felsefenin doğuşunu tek bir nedene bağlayabilir misin? Kültürel, ekonomik, siyasal ve bilimsel koşullardan hangisi daha belirleyiciydi?

